

KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:		Spisujú a vydávajú:	Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
Na celý rok	2 zl. — kr.	MIKULÁŠ LEPSÉNYI	I. ker. Döbrentey-utlica 18.
Na pol roka	1 > — >	a GERHARD NÉMETH.	sem sa majú posielat predplatky, jako i do-
Na štvrt roka	— > 60 >	Hlavný spolupracovník:	pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
Jednotlivé číslo 4 kr.		FRANTIŠ BLESZKÁNY.	Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku
			je 10 kr.

Klamstvá a seba mámenie.

Od kedy v ústavnom živote žijeme, od tých čias sme iného nevideli, neskúsili, ako to že nás ustavične a vždy mámili, ludu vždy luhali, čo dobrého ludu sľúbili, to nikdy nesplnili, na lud vždy len farchu nakládali, na tolko, že pod veľkou farchou lud už-už klešá. Dobro, výhodno, užitečno si páni ablegáti pre seba zadržali, alebo dopriali to tým, ktorí s nimi v priateľstve, v kamarátstve žili a od ktorých zas len choseň mali. Alebo nech ukiažu len jeden jediný zákon z tých nečíselných zákonov za tých posledných 30 rokov urobených, ktorý by farchu ludu uľahčoval alebo ktorým by lud neboli obťažovali. — Neni sú v stave ani jeden ukiazať! A čo všetkého pri voľbe nasľubovali tomu uprimnému statočnému ludu! Ale z tých sľubov ani jeden nesplnili. Oprotivne všetko zahlasovali, o čom pri voľbe ani slova nebolo, ba ani byť nemôhlo, pretože vtedy lud bol ich nikdy nevyvolil, ale nikdy!!

Lud vždy len mámili, ustavične len mu luhali a pre túto dobu, na ktorej ťaží ruka a škola Kolomana Tiszy, nemôžeme iným pomenovať, než *dobou luhárstva a mámenia*. — Započnime len od predku túto vec, aby nám

všetko zretedlné bolo. V roku tisíc osem sto šesťdesiatom prvom dve krajinské veľké stránky stály oproti sebe. Na čele *nadpisnej stránky* stál katolík Františ Deák, tento chcel shodu uskutočniť, čo v 67 i uskutočnil; iná veľká stránka

bola *výmerná stránka* s kalvínom grófom Ladislavom Teleky a tiež s kalvínom Kolomanom Tisza na čele, ktorá stránka shode odporovala a ktorá stránka na vtedajšom sneme bola i vo väčšine. To bola podľa vtedajšieho názvu stránka *Tigrov*. — A čo sa stalo? Koloman Tisza, ktorý vtedy bol veľmi krvavoušty patriota, vykonal to, že jeho väčšia stránka ostala v menšine a zvíťazila Deákova stránka, ako to ani nemôhlo ináč byť, pretože len toto zodpovedalo najsvätejším záujmom krajiny.

Ale na čo že tedy bolo to zpieranie sa a veľké sa protivenie oproti Františovi Deák? Je-

dine na to, aby ukiazal a dokázal, že to kalvínom netreba, čo katolícky Františ Deák chce a robí, — pretože kalvíni len to za dobre pokládajú, čo oni robia. A preto pokým Tisza bol na oprotivnej stránke, tupil, hanil spolu s protestantmi dielo Deákovo, tú 67-ročnú shodu a keď Tiszu a jeho kalvínsku stránku Deákova

Mikuláš II. cár ruský.

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, pretože semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiat široko a sebe budúcnosť zabezpečiť.

stránka pripustili ku válovu vlády, oni sa stali najväčšími zastavateľmi Deákovho diela.

Tedy protestanti už v 61 ako ustrojená náboženská stránka vzala účasť a účinkovala na sneme, a účinkuje od tých čias až po dnes, nám ale katolíkom porád ohlašujú, aby sme sa nestrojili, lebo jestli sa my katolíci tak sobe-rieme, ako protestanti, to je veľké nebezpečenstvo na krajinu, pravdaže pod krajinou samých seba rozumejú.

Im je sloboda, ako sjednotená protestan-ská stránka sa sriadit, im je sloboda i zo židmi sa spojit, aby nás katolíkov tým istejšie mohli premôcť, potlačiť, aby len oni, ale jedine len oni mali všetkú moc v tejto krajine, každý prospech, každý úrad a my katolíci všade len preč! My katolíci jedine s ich láskavým dovo-lením môžeme byť niekto a nečo. Protestanti ešte ani len s rovnou čiastkou sú neni spo-kojní, im treba všetka moc, celá krajina. Bohu-žial, že je dosť hlúpých katolíkov, ktorí to v poriadku nachádzajú, aby nad 9—10 miliónmi katolíkov 3 milióny protestantov a židov pa-novali.

Smutno a hanebné je to, že sú katolíci, ktorí za malý košťal, čo im protestansko-ži-dovská zajačokožová stránka poskytne navzdor svojmu presvedčeniu ohlašujú: protestanti majú v tom pravdu, že my katolíci nesmieme sa sriadit. Pravdaže to je sloboda len protestantom, a keď to oni robia, to je neni vlasti zrada, to len vtedy bude, keď my katolíci to robíme, po-nevác vtedy bude na veky koniec protestan-sko-židovskej falošne liberálnej zajačokožovej stránke a jej panovaniu v ríši sv. Štefana, v krajine Mariánskej. A tomuto huncútstvu, to-muto mámeniu i mnohí hlúpi katolíci idú na lep, zvláštne, keď to „od dobrého katolíka“ očujú, ktorý je v jednom ovčinci s tou zajačo-kožovou stránkou. Ale nie tak, ctená sjedno-tená protestansko-židovská zajačokožová stránko! Keď my hlúpi katolíci konečne raz prideme ku rozumu (a silno verím, že prideme, keď sa tu i tam najde poblúdený, a bohaprázny zradca medzi nami) a i my sa spolu spojíme, aby sa-tanáš nás viacej neprevládol, toto spojenie via-cej nebude mať to meno ultramontanismus, ako to vy rozhlašujete, lež reakcia, to jest *protivenie sa, odporovanie*. Ponevác my reagujeme, to jest odporujeme všetkým vašej zlosti, ktorú ste po čas 20-ročného vášho záhubného panovania, na zabitie katolíkov nesvedomite povymýšľali. Veľmi dobre vieme, že po donesení beznábo-ženských zákonov vaše ruky po najsamprv na katolíkov vystrčíte, toho budete chcieť nás zba-viť, ako ste na počiatku reformácie pobrali nám katolícke kostoly, základiny, kláštory a statky

naše. Ale ďalej už nebudeme sprostákmi. Vše-likému zbojníckému vašemu úmyslu budeme sa protivit a s tou na nás prichystanou pali-cou tak vám po nose uderíme, že vám krv poteče od Gestu až po Veľký-Várad, od Veľ-kého-Váradu až po Debrecín.

Všeznáme to bolo, že Koloman Tisza len preto odporoval 67-ročnej shode, ponevác kan-ditátom Františa Deáka nebol on, lež gróf Julo Andrassy na ministerpredsedníctvo. Tedy celá jeho opozícia bola len mámenie, počnúc od vystavenia chýrnych biharských punktov, až po dnešní deň. Biharské punkty povymýšľal, aby s nimi tvorcov 67-ročnej shody a korunu strašieval. Keď však toto nič neosožilo, nashro-maždil celý protestanský tábor do Budapešte a práve tu sa zdržujúcemu kráľovi skrze faklový prôvod na svoju vlastnú oslavu nariadený s brehu Dunaja dal vykrikovať „Nech žije Ludevít Kossuth“! Keď ani takto cieľu nedosiahol, na klinec ovesil biharské punkty, zaprel svoju proti-viacu sa minulosť a *vmodlikal* sa do tej zha-nobenej vlády.

Či je toto neni švihátstvo, neni to máme-nie sveta, nebolo to všetko hnusné mámenie?

A čím sa stal Koloman Tisza na vláde? Tým najpodlejšším podlizáčom. Za vládu zaprel neni len svoju minulosť, lež hotový bol i všetko obetovať.

Pri príležitosti sporu o obrane stál sa do-cela lakajom. Veru i tu len mámitelom bol pán Tisza, ako vždy. Jaknáhle vypadol z vlády, stál sa z neho ten najliberálnejší v samej vládnej stránke. Chytil ku sebe jedného dobrého kato-líka a jedného žida a traja vyhlásili beznábo-ženské zákony, ktorými cirkve jednu na druhú huckali a celú krajinu do náboženskej vojny pomiešali: Takto mudrumkovala stará líška, že na zhasenie ohňa skrze neho zažatého zas len jeho povolajú na vládu.

Či všetko toto neni mámením? Horký že nie, horký že nie, asíce ešte ten najpotupnejší druh mámenia ľudu.

A z tejto nezdarnej polohy, z tohoto po-litického zmätku neni človeka, ktorý by nás vyviedol! Tak je to, kde nie zásada, lež sú-kromný záujem vedie politické stránky. Trest, záhuba sa dostavila, tú viac nikto nemôže zastaviť.

Tedy nové tvorenie stránky, to je heslo!

Ale, jaká že má byť táto nová stránka? Jaké má mať meno?

Slobodomyselná stránka to nemôže byť, ponevác včul už to každý vidí, že táto radi-kálna, bezuzdná pomätená slobodomyselnosť urobila konkurs, oddala kľúč, tej je už úplne koniec! V Uhorsku slobodomyselnosť tricať ro-

kov panovala a za týchto tricať rokov, len kliatbu spôsobuje, za ľud nikdy nič neurobila, oprotivne ľud utlačila, mámila, klamala, a keď ho už o majatok olúpila, včul ho už chce i o jeho sväté náboženstvo olúpiť. Ale práve tak je v Uhorsku nemožná výlučne len konservatívna politika, pretože táto len z bývalých ustanovizní sa chce chovať a pokroku sa hrozí. Naša vlasť musí napredovať, ako pokračuje čas, ale v pravom smere, na kresťanskom základe.

Tedy jaká že politika je možná v Uhorsku? Moja odpoveď na toto je nasledovná: *Uhorsko musí politiku takú viesť, ktorá ukojuje uhorské národné záujmy a spolu záujmy takej krajiny, ktorá pozostáva z rozličných živlov.* Lebo i konečne hlavná otázka nezáleží v tom, že čo požaduje slobodomyselnosť, lež v tom, čo vyžaduje vlasť a záujem národa? a našou úlohou není to, aby sme vo všetkých vecách boli slobodomyselní, lež aby sme ako štát primeraným ustrojením spoločnosti, a rozvojom našich síl poistili blahobyť našich občanov, alebo aspoň tolko, aby mohli vyžiť.

Uhorsku treba takej politiky, ktorá predovšetkým už konečne raz sa postará i *roľnícky ľud, ktorý ľud* je najistejším základom a podporou koruny a vlasti, ale v záujme ktorého posávať tá chatrná slobodomyselnosť a 48 ročná stránka ani len malým prstom nehýbly. Tí drieční páni, ktorí záležitosti krajiny vedli, len sa o seba starali, len voz pánov tiskli; chudobný ľud pred nimi bol psom, ktorému len objedené kosti pohadzovali.

Takúto politiku nikto však nemôže uskutočniť, jedine sám pospolitý ľud, asice tak, keď utvorí *svoju vlastnú stránku, Tú ľudovú stránku* a potom pri budúcich voľbách ablegátov jedine ľudovej stránky si vyvolí jedine na ablegátov ľudovej stránky dá svoj hlas.

Porekadlo hovorí: *Pomáhaj si sám a potom i Boh ti pomôže.* Či to očuješ ty ľudu? Preto nečakaj, aby ti pečené holuby do úst leteli, lež ty sám si pomáhaj, to jest *utvor svoju vlastnú ľudovú stránku.* Neobávaj sa, Boh bude s tebou, pretože neopúšťa ľud svoj, jestli sa ľud sám seba neopustí.

Urob koniec včulajšej kaukliarskej politike, ktorá sa zo dňa na deň živori z falošných hesel; chráň najsvätejšiu záležitosť vlasti a kráľa; naspák uveď pokoj v cirkve, a zachovaj krajinu pred tou najhroznejšou náboženskou vojnou, ktorá je nám už na prahu.

Ald toto môžeš urobiť len s ľudovon stránkou.

Chyť tedy do ruky silno zástavu tejto stránky, aby severný výchor nemohol ju ti z ruky vykrútiť a zvolaj hlasno, zvolaj oduševnene:

Nech žije tá ľudová stránka!

Dr. Aleš Bakonyi,
pravotár.

POLITICKÉ CHÝRY.

Kráľová prisaha. Katolícké noviny menom »Magyar Állam« odvolávaním sa na kráľovu prisahu to dokazovali, že Jeho Jasnosť nemôže potvrdiť cirkevno-politické zákony, pretože tieto zákony urážajú cirkev, kráľ ale pri korunovaní prisahal, že práva cirkve brániť, obyčaje jej zachovávať bude. Pretože takáto reč je jasná a pravá, slobodomurárske a židovské noviny »Magyar Állam-ovi« nevedely odpovedať; v úzkosti tedy nútivú silu toho najsvätejšieho úkonu a i civilne toho najväznejšieho, totiž prisahy v pochybnosť brali. Písali to, že prisaha je len formalita, že Jeho Jasnosť není povinná ju zadržat. Avšak zlostní židia a slobodomurári! jestli že čiastku prisahy na náboženstvo sa vzťahujúcu kráľ není povinnen zadržat, vtedy ani prisahu na conštitúciu potažnú tiež není povinnen zadržat a celú našu sústavu môže zrušiť. A vo včulajších pomeroch snád toto by ešte najlepšie bolo. Pod takým panovníkom, ako je náš slávny kráľ, ktorý má srdce, má cit, viacej stojí samovládna sústava než také zastupiteľstvo ľudu, v kruhu ktoréhožto ľud len klamú a mnohí z tých, ktorí majú vládu a moc len na tom rozmyšľajú: ako je možno z obecného majatku čím viacej ukradnúť? Keď nejaká sústava vychováva zlodejov, lúpežníkov, tá je pre psov.

Voz štastia pána Wekerlého chystá sa prevrhnúť na hrozné postrašenie darebákov okolo masných hrncov. Asice tie cirkevno-politické návrhy pred kráľa na potvrdenie predostreté zaviazly. Ako z Viedne nám pišu, náš slávny kráľ nechce potvrdiť tie zlostné návrhy. S radostným srdcom to dávame na vedomosť ctenému obecenstvu, pretože to je už naša posledná nádej. Kráľ tedy je s nami a povstane k obrane práv cirkve. Podanie sv. Štefana si váží a chce ho oddať i druhému tisícov rokoch, ačpráve židáci opravdu sa hybajú, aby ustanovizne náboženstva pošliapali. Zlostný však úmysel tak sa zdá že na nábožnosti kráľa sa zlomí, ku veľkej zlobe slobodomurárstva. Nie len zo stanoviska cirkve našej sa tešíme, jestliže ten chýr sa uskotoční, lež i zo stanoviska našej vlasti, ktorá najpevnejšie na základe kresťanstva zodpočiva. Tešíme sa i zo stanoviska budúcnosti kráľovského domu ktoréhožto najvernejšími poddanými, najsilnejšou podporou sú až po dnes nábožní katolíci, ako boli i po čas tureckého panovania, oproti protestantom, ktorí napredaj dali pohanovi záujmy vlasti i trónu.

Edelényjský mandát. Že Juló Miklós bol za nadžupana vymenovaný, uprázdnil sa mandát edelényjského volebného okresu. Slobodomyselná stránka Adalberta Ragalyiho postavila, ktorý bude mať i protikandidáta asice grófa Sigmunda Csáky-Pallavicini a Adolfa Gross statkára, ktorý s programom neodvislej stránky štastie probuje. Hovorí sa, že i Juló Melczer, bývalý to podžupan boršodskej stolice vystúpi s programom národnej stránky, ale táto stránka ešte sa ani nepohla v okrese.

Gróf Albin Csáky je kandidát na ablegátstvo. Gróf Albin Csáky bývalý to minister vyučovania, prijal kandidátstvo v brezovom okrese.

Prečo katolíci vydržiavajú shromaždenia? 4-ho novembra tohoto roku výbor katolíckeho válného shromaždenia držal zasadnutie, pri ktorej príležitosti gróf Ferdinand Zichy v držanej svojej reči asi následovne o katolíckych shromaždeniach sa vyslovil: Nech sa nikto nenazdáva, ako by ostrie katolíckeho shromaždenia výlučne len proti včulajším cirkevno-politickým otázkam bolo namierené. Nie, my máme ešte aj iné požiadavky, ešte aj iné práva, ktoré musíme brániť, ešte aj iné žiadosti, ktoré sa nám majú uskutočniť. Včul ovšem bojujeme proti tým zákonným návrhom, ktoré nás urážajú. I na budúcnosť budeme proti nim bojovať, ale len so zbraňou práva, so zákonne dovolenými prostriedkami; preto nevedieme proti týmže jakožto múry lomné tarany tie ozrutné zástupy pobúrených katolíkov do boja, lež my budíme v týchže cit spolupatričnosti, ktorá, jestli sa primerane vyvinie a opatruje skrze shromaždenia katolícké, na budúcnosť stane sa nepremožitelnou hradbou. To je naša snaha, to sú tie pružiny vydržiavania katolíckych shromaždení.

Z každého shromaždenia črpeme novú silu, smer, oduševnenie, aby sme, čo sme v minulosti zameškali, budúcnosť napraviť mohli. Naše sily sú roztrúsené, naša účinnosť je rovná s nullou! Musíme sa prebudíť, a prostriedkom k tomu sú katolícké shromaždenia; musíme naše sily sjednotiť, a to sa stane shromaždeniami, kde sa prebudíme ku povedomiu toho, že skrze spolu držanie sa silnými staneme, včul ale sme slabí. Na katolíckych shromaždeniach nadobudneme si oduševnenie a čo nám posavád chýbalo: účinnosť sa budí, aby sme malomyselne len na to nehladeli, ako sa slová našej cirkve odoberá, ktorú viacej než tisíc rokov posvätili.

Upomienka na „Otvorený List“ p. Kajúcha v čísle 1.

Je to ozaj krásne, poučné a užitočné zamestnanie: včelárom byť. Včelár učí sa od včiel usilovnosti a bere z nich nemalý častokrát osoh. Jestli je včelár opatrný a rozumný, má dosť i mádu i vosku. Ale ako každé remeslo má nečo nepríjemného, tak i včelárstvo má tú jednu chybu, že je spojené s nepríjemným uštipnutím rozsršených včiel. Preto nektorí ľudia boja sa včely, ani vretenice — a radšej nikdy nechcu obližnúť plášť sladkého mádu, ako by sa dali od včiel poštipať. A skutočne je to vecou dosť nepríjemnou, keď človeku od uštipnutia včely, tvár zpuchne ani bečka, oči sa vyvalia sťa okná, keď sa každý z neho smeje a v posmech ho obracia. Pri tom všetkom včelárstvo je u mnohého človeka vecou veľmi obľúbenou, zvláštne, keď sa kto doňho dokonale rozumie.

Takýmto obľúbeným zamestnaním bolo včelárstvo i pre nebožtíka p. Eduarda Korponay, bývalého pán farára v Nižnom-Ružbachu, ktorý popri svojej neunavenej knazskej horlivosti,

najväčšiu radosť nachádzal, keď mohol moc vo svojom včelinci v lete osadiť rôjov. — Tento učený, všestranne vzdelaný kňaz diecese spišskej, rozprával nizepodpísanému nasledujúcu vo včelárstve zkusenú udalosť:

Mal som — rozprával p. farár — jedného p. kaplána, ktorý všemožne chcel sa naučiť včelárstvu. Dosť ďaleko už bol pokročil v tomto remesle, len že sa ešte vždy obával uštipnutia včely. Stalo sa raz, že som dostal hodného krásneho rôja. Pán kaplán sa sám pribral rôj osadiť. Vyšiel hore rebríkom na vysoký stróm a upevňoval naň klát, do ktorého mali včely na jeho kommando marširovať. Ako on tak včelám rozkazuje a prednášku im drží — tu naraz všetky včely sa naňho oboria, do vlasov sa mu dajú; oči, nos celú tvár jeho obsadnú a žihadlá do tváry a hlavy nemilosrdne púšťajú. Čo vidiac p. kaplán, nechal klát visieť; s veľkou biedou zredikal sa zo stromu a dal sa so svojim v tvári usadeným rôjom na útek tak, že by ho žiaden behúň nebol dohonil. Od tých čias p. kaplán ani len nenazrel do záhrady mojej. Prežehnal na veky nešťastné včelárstvo. Úplne sa mu zhnusilo moje, mne veľmi príjemné zamestnanie. Takto rozprával p. farár zo svojej zkusenosti.

Asi taký nešťastný včelár je: pôvodca „Otvoreného Listu,“ Jozef Kajúch, ablegát volebného okresu Ružomerského. On sa chytil v lete tiež do včelárstva. Chcel vám osadiť rôja v Kaľamenach. Rôjom boly ženy pobúrené, ktoré on svojim na sneme krajinskom nesvedomitým hlasovaním, svojou vo viere lahostajnosťou — „Otvoreným Listom“ vo februári ešte na svojich voličov upraveným, zvláštne ale svojou vyzývavou rečou tak pobúril, že sa múdrs včely naňho oborily a ho všelijakými cifrovanými titulami — špatným nadávaním tak doštipaly, že bol prinútený útekem pred týmto rozhorčeným rôjom žien, život svoj ratovať.

Ja nizepodpísaný, ako úprimný priateľ p. ablegáta, dal bych mu veľmi dobrú radu, keby ju len prijať ráčil! Nech tak urobí, ako ten pomocník bývalého p. farára ružbasského, Eduarda Korponay. Nech pán ablegát po tak nešťastnom rôji včelárstvo na večné veky prežehná; nech radnej čmelov, chrústov a ovadov opatruje a do kláta nevery osádza a nie dobré, usilovné a horlivé včely katolíkov, ktorí veru nedajú si vieru svoju tupiť, stav manželský civilným sobášom znevažovať a židov ohľadom viery za sebe rovných vyhlasovať. Nech p. Kajúch doštipaný žihadlom kaľamenských včiel od nás vo slep uteká; nech sa ztratí z očí a mysle našej, lebo my svedomitejšieho včelára ako je on — potrebujeme!

Upomienka :

Pán ablegát nechcel v zime pochodiť po svojom okrese volebnom presvedčený súc o zime „nedôvery“ svojích voličov. Čakal na teplejšie lúče slnečné, ktoré by ľad tejto nedôvery u ľudu rozpustily. Ale veru zklamal sa; lebo v lete ešte väčšia oproti včelárovi nášmu zima v Ružomberku a okolí panovala, než bola vo februári. Predsa však dľa môjho zdania, pane ablegát lepšie by ste boli urobili, keby ste nás boli v zime navštívili. A to z tej príčiny, lebo včely sú o mnoho tichšie, spokojnejšie v zime, nežli v lete. Ale možno. Vy ste na to zabudli, že sa včely v Liptove len v lete rôja?! Druhý raz tedy v zime ku nám prídte. Nebojte sa prestydnutia! A keby ste i prestydli, dáme Vám veľmi vďačne, teplého mädovcu z roja Vami osadeného, ktorý keď užijete, istotne sa zpotíte a ozdravíte! Vyslyš Pán Boh!! *Rybár.*

Nové uhorské manželské právo.

III.

Akým chce byť to tak zvané civilné manželstvo?

(Pokračovanie.)

To jest nech poprosia stoličné sirotské poverenictvo, aby skrz dozorcú mladej nevesty vystavenú listinu povolenia udobriť ráčilo, dotiaľ sa ohlášky nemôžu začať.

Už po druhýkrát na darmo chodili. Na ceste majú spôsob a čas sa poradiť, čo majú teraz počať. Majú-li prosbopis zadať k sirotskému poverenictvu? Vtedy sú istí, že ani za dva roky nebudú sobášení. Najlepšej bude, keď sami tam pôjdu. Ta sa tedy poberú mladoženích a starejší.

Tam zase matrikuvedúceho vyhrešia, že či len tak vie zákon, či ím neznal povedať, že sa aj mladá nevesta musí dostaviť, ponevác 14-ty §. toto hovorí:

„Sirotské poverenictvo bez vyslišania maloletého nemôže rozhodnúť.“

Ináč neni, musí prísť aj mladá nevesta.

Aj toto sa stane, a dostanú od sirotského poverenictva povolenie. Znova idú ku matrikuvedúcemu, teraz už po tretíkrát. Lež teraz je už všetko v poriadku a matrikuvedúci ustanoví ohlášky.

Takto bude vyzerat tá nová žeňba.

Koľko behania, koľko času márnienia a koľké útraty? Boli u farára, notára, verejného notára, u sirotského poverenictva dvakrát, u matrikuvedúceho trikrát, a každý inde býval a a predsa sú len pri ohláškach. Čo sa ešte do svatby stane?

Nech si nik nemyslí, že žartujem. O mnoho smutnejšia je to vec, nie aby mal chuť žartovať! Nech si prečíta ktokoľvek návrh, alebo nech sa opýta jedného rozumného zákon znajúceho človeka, či toto všetko od slova do slova v zákone nestojí!

Keď som to jednomu slobodomyselnému pánovi hovoril, keby aj ten zákon horšiu vec neobsahoval, ako tú behačku, tak by aj s tou dosť biedy bolo. Uhádnite, čo mi odpovedal? To, že kto zákon zná, ten nemusí toľkokrát na darmo chodiť! Ejne, jaká múdra to vrava! Napotom tedy už každý človek sa musí právu vyučiť, musí zákonoznalcom byť? Alebo snád už aj do manželstva stupiť bude len pomocou pravotára možné?

Ešte toto nám chýbalo!

Keď sme už zasnúbencov na všetky ích cesty vyprevadili, kým sa k ohláškam dostali, vidzme teraz, ako budú sobášení.

O ohláškach zákon toto ustanovuje:

39. §. „Ohlášky sa v obecnom dome na verejnom mieste za 14 dní vyvesia. Vo veľkých a malých obcách pokiaľ sú ohlášky vyvesené má sa manželstvo cez dve nedele na obecnom dome aj slovom oznámiť.“

Keď tedy matrikuvedúci zasnúbencov prijal a ohlášky ích ustanovil, vtedy sa musia dostaviť do obecného domu a o oznámenie prosíť.

Kto napíše ohlášky, či matrikuvedúci a či notár? Treba-li za to platiť a koľko? o tom nič nehovorí zákon. Notár iste povie, že je za darmo nie povinný.

Potom vyvesia ohlášky na vrata obecného domu, ako oznamy o blúdiacich koňoch, ztratečných psoch, alebo ako obežný list o zlosinoch, uprchlých podvodníkoch vypísaný. Tam budú ohlášky za 14 dní viseť. Okrem toho ích po dvoch nedelách aj slovom oznámia na obecnom dome. Že komu, o tom zákon mlčí; však v nedelu je každý poriadny človek v kostole, neporiadníci ale v krčme hulákajú, a tak na obecnom dome nikoho neni. Ani to nehovorí zákon, kto má ohlášky oznámiť, či rychtár a či hajdúch (dráb,) či s bubnom a či len tak na sucho?

Pravda, aj posiaľ ohlásili zasnúbencov a aj napotom ohlásia . . . . . v kostole. Predsa je to len iné, v kostole, z kancla, z kade Božie slovo zneje, a iné, keď poctivých zasnúbencov mená v spoločnosti zlosinov, lúpežníkov, podvodníkov a odbehlych zvierat vyvesia.

Dosť to mrzí zasnúbencov, lež čo majú robiť, keď to zákon prikazuje?

Tedy potiaľ by sme boli prišli, že už zasnúbencov ohlašujú. Už sú raz aj ohlásení, keď mladoženicha na obecný dom citujú a tam

na vedomie mu dajú, že matrikuvedúci ohlášky zastavil, lebo že nejaká prekážka povstala. Poberte sa hneď k nemu, aby to vyrovnal, lebo ináč nebude nič z manželstva, hovorí rychtár.

Chudák mladoženích beží k starejšiemu s touto novinou. Darmo si hlavu lámu, nemôžu uhádnuť, čo to môže byť za prekážka. Neni inej rady, ako znova ísť ku matrikuvedúcemu; a to už po štvrtý krát.

Matrikuvedúci ích s tým prijme, že k nemu oznam dobehol, že matka mladoženichova má byť na rozume na tolko pomatená, že sa jej povolenie k manželstvu nemôže za platné považovať.

Ustrnutí počuvajú túto reč a i nechtiac vypustia z úst otázku: kto to len mohol vykonať, je-li to možné?

Milý priateľu, prehovorí úradník, vy máte nejakého závidníka, alebo zlovolníka, alebo snáď iný hodil okom po vašej mladej neveste, a takto chce obťažovať vaše manželstvo. Ja vás futujem, lež čujte, novomódny zákon o tomto takto zneje: „Telesnými alebo duchovnými chybami alebo neprítomnosťou stále prekážaný, alebo otcovskej moci, dozorstva povzbavený rodič, vyjmúc, keď sa toto povzbavenie následkom chybného spravovania majetku stalo, za nejestvujúceho sa musí považovať“. 11. §. 5. započatie. Pane! moja matka je síce stará a aj chorľavá, ale na jej rozume, chvála Pánu Bohu, ani v tom najmenšom neni pohnutá, jestli žiadate, donesiem vám o tomto aj svedectvo od patričnej vrchnosti.

Verím vášmu slovu, hovorí úradník, lež zákon toto prikazuje: „To, že rodič je prekážaný, sirotské poverenie určí.“ 11. §. 6. započatie.

Vaša matka tedy musí ísť k sirotskému poverenictvu, a toto určí, či je vaša matka na rozume pohnutá a či nie. (!)

Keď sa domov vrátili, a toto všetko ích chorľavej matke porozpovedali, chudera starena si takto vzdychla: Bože Stvoriteľu môj, však keď môjho Spasiteľa Ježiša Krista ukrižovať viedli, nevláčili ho tak sem a tam, jako mňa. Oh vedela som ja to už napred, že to nebude dobre s touto civilnou komédiou. Hneď som si ja to myslela, že to nemôže Božieho trestu minúť, keď ľud slovom svojho duchovného otca zapovrhne, a radšej počúva na z kade ruka, z kade noha kortešov, ktorí kričali: ľud treba vyslobodiť z jarma náboženstva! Jarmo náboženstva, je jarmo Božie; o tom ale Spasiteľ hovorí: moje jarmo je milé, moje bremeno ľahké, lež jarmo ľudské, to je opravdivé otroctvo. A teraz sme už aj v ňom.

Museli po tretikrát k sirotskému poverenictvu ísť a s písmom tu obdržaným znova ku matrikuvedúcemu, tento zase o tom upovedomil písobne vrchnosť, aby zakázané ohlášky ďalej vyhlásili.

Konečne byly už aj ohlášky vyhlásené. 14 dní sa tiež už minulo po vyvesení ohlások. Práve bola nedela a zasnúbencov aj po druhýkrát ohlásili na obecnom dome. Po toľkých protivenstvách konečne určili deň sobáša na utorok. Povolali na ten deň hosťou, porobili v obidvoch domoch všetké prípravy.

Do manželstva prirodzene že v kostole stúpia, lebo to tak zvané civilné manželstvo je ničím pred Bohom. Kristus Pán sviatosť manželstva nesveril štátnym úradníkom, ale cirkvi. Ponevác ale nový zákon prikazuje, že dotiaľ neslobodno v kostole prisahať, dokiaľ sa zasnúbenci u civilného matrikuvedúceho nehlásili:*) rozhodli sa tedy, že ku matrikuvedúcemu v pondelok pôjdu.

V pondelok sa tedy vybrali dvaja starejší a zasnúbenci ku matrikuvedúcemu.

Mladá nevesta samo sebou sa rozumie že nie v sviatečných šatách a s vencom, lež poriadne oblečená, ako je obyčaj na ulicu vínst, aj ostatní bez všetkého skvostu; lebo toto neni sobáš, len úradné pokonávanie.

Už sa skoro báli, či nebude zase nejaká prekážka.

Nuž, opravde tak začne úradník, či doniesli svedectvo, že zákonite boli ohlásení?

No na toto sa už predsa rozhorčili a jeden zo starejších celkom uctive aj povedal čo mu na srdci ležalo: Ale prosím koľkoraké písmo že už požadujú od nás? Už sme doniesli a odniesli asi 8, 10, ešte to neni dost? Prosím, my sme prostí ľudia, čo my známe jaké písma tu treba. Nuž či už aj k sobášu si máme pravotára najat? Zasnúbenci boli včera jako v nedelu po druhý krát ohláseni na obecnom dome, aj 14 dní už vypršalo, tu sme, my to svedčíme.

Darmo je, milí priatelia — pretrhne reč matrikuvedúci, — keď aj hneď sa vec tak má, ešte ste pri včas prišli, ponevác 44. §. prikazuje: „Do manželstva len po troch ostatní deň ohlások nasledujúcich dňach slobodno stúpiť.“ To jest, keď včera minulo 14 dní, vtedy len vo štvrtok sa môžete hlásiť.

Predstavme si teraz ten ohromný zmatok. Všetko je hotové k sobášu a predsa ho nemôžu odbaviť. Tolko behačky a kde nič, tu nič.

(Pokračovanie nasleduje.)

Tento prísny rozkaz je prirodzene preto, lebo keby sa bez tohoto mohli dať sobásiť, statoční ľudia by nikdy nevkročili do civilného úradu. Takto to bolo aj v Taliansku, dokiaľ k tomu pokutou neprinútili ľud. A potom ešte vrešia, že je toto sloboda.

„Mám dôveru v starootcovskú čnosť.“

Mám dôveru v starootcovskú čnosť praviť tieto krásne a vznešené slová a komu?

Vznešený korunovaný kráľ uhorský hovorí takto k verným svojim poddaným.

Jaká že je to tedy tá starootcovská čnosť obyvateľov tejto krásnej hornatej vlasti, na ktorú sa milovaný kráľ odvoláva, a v ktorú svoju dôveru skladá? Nábožnosť a na tejto sa zakladajúca láska k vlasti a vernosť ku kráľovi. To je naša svätá trojica tu na zemi. A predsa čoho nás chcú zbaviť slobodomyselní vládní straňáci a potajomne vládní neodvysliaci? Toho najdrahšieho pokladu, nášeho svätého náboženstva, skrze to, že zákon o neznabožstve chcú dať potvrdiť skrze korunovaného apoštolského kráľa uhorského. Už i pomysieť to je hrôza, a ešte uskutočniť! Ponevác, kto nemá náboženstva, a následovne, kto nemá vlasti, nakoľko celý svet pokladá za vlasť, a kto nič nechce vedieť o korunovanom kráľovi alebo panovníkovi? Ten je anarchista, komunist, internacionalista a socialista. Tedy s týmito chcú nás do jedného chlieva zavrieť. Naš Pán Kristus nemyslel na takýto ovčinec, na ovčinec neveriacich, neznabohov, lež ovčinec veriacich a Boha vzývajúcich mu bol pred jeho božskými očami, keď o ovčinci a pastierovi pravil. Jediný prameň všetkého dobrého, krásneho a vznešeného je náboženstvo ešte i nesebeckosti. Takéto je to veru slobodomyselní páni. Lebo nesebecký milovať vlasť, kráľa, svojho bližného a jemu slúžiť je v stave len náboženský človek. Náboženský človek ešte i svojou prácou velebí Boha.

Obetovať sa za svoju vlasť, za svojho kráľa je v stave len náboženský človek. Najkrásnejší príklad na toto je u nás život a účinkovanie Jána Hunyadyho. V riadení krajinských záležitostí v onom búrlivom, úkladnom čase črpal silu z náboženstva, hrdinskú údatnosť svoju v krvavých bitkách tiež len hlbokému náboženskému svojmu zmýšľaniu privlastňoval a môhol ďakovať. Proti slabému, nestálemu, z krajiny vzdálenému a v zajatí sa nachodiacemu kráľovskému dieťatu i korunu sv. Štefana bol by si môhol na hlavu položiť; nikto by mu nebol môhol v tom prekaziť, tak veľkú moc má, a predsa to neučinil, lebo hlboká jeho nábožnosť mu to nedopustila, aby vernosť naproti kráľovi zrušil. Takýto je možný katolík. Ináč by ale bol učinil kacírsky Ludevít Košuth na miesto Jána Hunyadyho!

A kto bol hodným rovesníkom a pomocníkom vo vzbudzovaní náboženského citu u ľudu a vojska? Ján Kapistrán rehoľník ohni-

vého ducha, ktorý práve toľko vykonal s krížom v ruke na oduševnenie sa ľudu a vojska, ako Hunyady s mečom. Ejhľa cirkevná a svet-ská moc, ak krásne sa snášajú jedna s druhú, ba čo viac sú i na osoh jedna druhej. Ale to len vtedy, keď štát s cirkvou vzájomne sa napomáhajú a štát cirkev, ako sa to včul u nás stáva neprenasleduje. Náboženstvo a jeho odznak svätý kríž krásne sa snáša s patriotismom! Nikto si nech nemyslí, že my katolíci nevieme so svätým krížom v ruke nie len bitky vyhrať a vlasť zachovať, keď je v nebezpečenstve, lež známe so svätým krížom i voľby previesť, keď naše sväté náboženstvo je v nebezpečenstve! Svätý kríž bude nám v tomto boji i na pomoc.

My katolíci s našim svätým náboženstvom vlasť založili; nebudeme trpeť, tým menej dopustíme, aby ho nám neznabohovia odňali. Ja síce nemyslím, že by vec tak ďaleko prišla, ponevác v katechisme politického premeňlivého hospodárstva je napísané, že po najkrajnejšom radikálnom slobodomyselnom kalvínskom a židovskom panovaní a spravovaní, ktoré u nás už i jubileum slávalo, nevyhnutne musí nasledovať triezvejšie, keď zdlhavšie, ale tým istejšie a požehnanjšie katolícké panovanie.

A kto že bude mať z tohoto neúrodného boja osoh? Jediné cirkev, lebo boj povzbudzuje ku spoludržaniu, k rozmnoženiu náboženstva tých posavád lenivých, lahostajných, ospalých veriacich a vífazstvo nevyhnutne vybojujú. Lebo ináč nebolo by pravdivé oné porekadlo, že „kto je z mäsa pápežovho, že ten zomre,“ ako ani to druhé že „zapamätaj si ten deň, keď si urazil kňaza.“ A potom či neznáte vy slobodomyselní pánovia, že Kristus svoju cirkev na skalú vystavil, ktorú nemôže zboriť ani kalvín, ani žid, keď by sa i s čertom spojil.

Naša svätá cirkev mala ešte i niečo mocnejšieho nepriateľa v I. Napoleonovi, nežli ste vy slobodomyselní zakrpatenci, ktorý VII. Pia pápeža z Rímu dal odvieť, a ho do malej izbetky dal zavreť, zo všetkého olúpil ho, ani spovedníka k nemu nepripustil, aby ho v duchu i v tele zlomil a ho k popusteniu naklonil. A čo sa stalo? V tele síce bol zlomený svätý otec mnohým trápením, ale dušu jeho nemôhol zlomiť; nad tou bedlil Duch svätý. VII. Pius slávne sa navrátil do Rímu a svetochýrny mocný I. Napoleon zbavený súc moci, trônu vo väzení odobral sa na druhý svet. A veru Napoleon I. mal sa načo opierať, keď prenasledoval náboženstvo: na veľkú svoju moc, na svoje veľké a vífazné vojsko, a predsa čo sa stalo s ním?

A vy slobodomyselní hrdinovia na čo že sa opierate, na čo zakladáte vaše prenasledovanie náboženstva a cirkve v riši sv. Štefana,

v krajine Mariánskej? Snáď nie len na všeobecnú mienku úradnou mocou a najatými novinami urobenú? My sa naproti tomu odvolávame na hlas ľudu, lebo hlas ľudu je hlas boží. S týmto vezmeme boj proti vám.

My katolíci ani diabla sa od týchto čias nebojíme, ani neľakáme, keď sa i s veľkým taktikom (Kolomanom Tisza) spojil, my katolíci jedine Boha sa bojíme, ktorý nás k víťazstvu napomáha v tom našom najsvätejšom boji, v obrane nášeho svätého náboženstva.

My dobre vieme, že vy slobodomyselní pánovia jedine na moc sa opierate. I to vieme, že keď by ste v moci nesedeli a mali by ste ísť na voľby s heslom náboženstvo prenasledujúcim protivnej vláde, ktorá prenasledovanie náboženstva zatracuje, z vás ani Tisza, ani Wekerle, ani Szilágyi do nového snemu sa dať vyvoliť nebol by v stave, najviac až v čistých kalvínskych okresoch. Že je tomu tak, to sme videli pri najposlednejšej voľbe v Prešporku, kde ten mocný pán minister Szilágyi skoro že neprepadol.

A preto sa netreba s tou veľkou mocou vládnou, s tou úradnou všeobecnou mienkou skrse vládnou mocou urobenou tak veľmi chvastať! Lebo veď my známe prameň jej trochu lepšie a dobre vieme, že je to len bublina z mydla. — Potom ďalej netreba si myslieť, že tá opravdivá, nepomýlená, nepokazená všeobecná mienka nepokladá pána hlavného ministra Wekerleho, ani pána Szilágyiho, za tak veľmi záslužné osoby, ako to oni snáď o sebe myslia, že by sa vôbec bez nich nemôhla zaobiť.

My katolíci nekonečne dôverujeme v našom korunovanom kráľovi; my silno veríme a ufame, že tieto včulajšie neznabožské zákony nepotvrdí, prv, než by národ, ktorý sa stranivá týchže neopýtali, novými voľbami na ne neodpovedal. A v tejto našej viere a nádeji chystáme sa do tvrdého boja, do bitky rozhodnej, ešte i v tom páde, keď by vedenie nových volieb, — čo však uveriť nemôžeme, i včulajšej vláde bolo ponechané. My vezmeme ten tuhý boj a síce s tou najväčšou dôverou, pri tých najlepších výhladoch, pretože ľud bude s nami. Ľud to už nahliadol, že pokým si za vozné a deňnú mzdu, za pijatiku volil ablegáta, potiaľ ten ľud ani nemôhol požadovať od svojho zastupiteľa, aby záujmy jeho zastupoval, lebo ten ablegát svoje zastupiteľstvo od ľudu kúpil, ľud mu to predal, s tým on slobodne môhol nakladať, ale nie v záujme ľudu, lež v záujme svojom, pretože ho to mnoho stálo.

Ľud už prišiel ku rozumu a vie to, že cenu voľby, čo tá vládu stála, v dani to ľud musí naspáak zaplatiť.

Preto ľud pri budúcej voľbe s nami bude držať, s pospolitou stránkou: pospolitých ablegátov vyvolí bez voznej a dennej mzdy, bez pijatiky, pretože zná, že vtedy i jeho farcha menšia bude.

Ľud s nami, s pospolitou stránkou bude držať, a už po krajine ohlašuje, že pri budúcej voľbe pospolitých ablegátov vyvolí aby už raz konečne i záujmy ľudu na sneme byly zastupované, nie vždy len záujmy pánov, ktorí, ako ľud hovorí, už všetkého ľud zbavili a včul konečne i náboženstva, tejto jedinej nádeje a útechy, v súženom, zúfalom položení ho chcú zbaviť; ale ľud to nedopustí. Viacej politických kramárov nevyvolí, môžu ti prináležať buďto k slobodomyselnej, buďto k 48-tej a neodvyslej vládnej stránke, ani preto ich nevyvolí, lebo svoje sväté náboženstvo neopustí, aby korunovaný jeho mal sa i potom na čo odvolávať: na „starootcovskú čnosť.“

Nový život.

*Teš sa hornyak, budú pyšný,
Neslýchané chýry prišly.
Velikánska premena
Bude v život vnesená.*

*Už nebudeš v chrámy čičhrať,
S krížikmi sa večne ihrať.
Svetskí páni vznešení
Budú kázať v kešení.*

*Už nemusíš dane platiť,
Járky kopať, rieky hatiť.
Sto priražkam, panštine
Mizerný dech pomynie.*

*Služný, richtár, žandár, notár,
Dobroprajný pán pravotár.
Ako budeš pískati,
Tak ti budú skákati.*

*Už nebudeš dlhy znášať,
Čertu, diablu groše svázať.
Krieda židov, úžera
Bola, neni, vymrela.*

*Už nemusíš v blate húpať,
Batoň vláčiť, kláty rúbať.*

*Ťažkých robôt potvora
Ufujazdí do mora.*

*Nedôstatok, psie starosti
Nemajú viac lámať kosti.
Pečené, ver, holuby
Budú padať do huby.*

*Dýmne diery, zlé chatrče
Čarodějny duch vytlčie,
A palácov hromadu
Vystaví ti do radu.*

*Nemáš zemky jest, kapustu,
Kvačky, žgance, kašu hustú,
Lež volačo ináčie,
Pečieničky, koláče.*

*Krpce, huňu shodiš isto,
Aj to masné klobučisko.
Hodváb, atlas, drahoba
Tvojho tela ozdoba.*

*Nesmieš viacej pešky chodiť,
V štrky tykať, prachy brodiť.
Bystré, hrdé tátoše
Uchytia ťa v rozkoše.*

*Tvoja ženka, šumná krása,
S hrbou striebra, zlata hrá sa.
Ty v spevavom hájiku
Slyšíš milú muziku.*

*Tvoje útle, nežné dietky
Bavkajú sa s perly, s kvietky.
Ty blažený deň po deň
Po zábavách si voden . . .*

*Toto šťastie, tie radosti,
Túto slávu, veselosti.
Toto rajské blaho máš;
Keď civilny jest sobáš.*

Dihomír Polský.

Či je včulajší svet pokazený?

Náhľad vôbec rozšírený je ten, že náš svet je pokazenejší, nežli bol starý svet. So vzdychom rozpomínajú sa mnohí na striezlivý, čistý život minulosti, a obviňujú včulajšiu dobu z nemravnosti, zlosti.

Zaiste, že ten, kto čistejším mravným citom patrí na beh sveta a vidí tie mnohé zločiny, nešlechtnosť, musí sa rošhorčiť nad zkaženosťou sveta. Ale tenže, ktorý pre toto bedáka, môže najst aj potechu v tom,

že s pokrokom duševnej vzdelanosti vôbec polepšil sa i mravný život človečenstva, a keď sa i tu a tam stretáme so znakmi pokazenosti, z toho ešte nemôžeme nasledkovať na to, že mravný život celého sveta je podkopaný. Nie. V ľuďoch jesto dobrá vôľa, len ju treba vyvinovať. Vzdelávanie, ktoré má kráčať spolu s náboženstvom, čo povždy bolo najmohutnejším činiteľom tej opravdivej, v duši zakorenenej vzdelanosti, není nepriateľom mravnosti. Len niekoľko poblúdených učencov to mohlo tvrdiť, že nevzdelaný človek je najmravnejší. Cirkev nebola nikdy tohoto blúdneho náhľadu. Čo i z toho môžeme vidieť, že Ježiš Kristus započal s vyučovaním a všade, na všetky okršľky sveta rozposlal svojich učedelníkov, aby učili národy.

Človečenstvo ačkoľvek pomaly, ale ustavične napreduje ku tomu cieľu, ktorý mu tu na zemi Stvoriteľ určil. Sú doby, keď to badáme, že naspák klesne do predošlej surovosti, ale po úpadku tým dokonalejšie je očistenie sa, tým viacej upevní sa vzdelanosť.

Účinky ľudomilého citu, a lásky ku bližnému, zvláštne oné, ktoré našu dobu, vôbec novejší vek charakterizujú a pokrok vzdelanosti, jej mravného citu dokazujú. Oná láska ku bližnému, ktorú Ježiš Kristus oproti pohanskému sobectvu ohlašoval, vyslobodila človečenstvo z hriešneho blúdu a tmy.

Stoletia uplynúly, pokým táto vznešená nauka Spasiteľova počala prenikať celé človečenstvo; ale malá spoločnosť učedelníkov porád rástla, a vždy bude rásť.

Táto láska ku bližnému v spisoch starých mudrcov sa len zablisne; v srdci človečenstva však sotva pustila korene pred príchodom Ježiša Krista.

Keď čítame sväté písmo a dejepis starých národov, zvláštne Rimanov, vtedy nemáme ani najmenej príčiny obviňovať našu dobu, že by bola pokazená. Veď už i zákony Mojžišové ukazujú, proti jakým hriechom musel chrániť židovstvo, ten vyvolený národ, ktorý neprestajne odvracal sa od Pána, i prečo ťažké nehody stihaly ho. Samo desatero božích prikázaní je svedectvom o panujúcich hriechoch, ešte viacej však tie neskoršie zákony Mojžišové na týchto založené, ktoré spolu i neuprositeľný, ukrutný trest vyslovujú. Ponevác zákon sa len vynáša na skutočné zločiny. Tak u Rimanov nebolo zákona na vraždu otca, ponevác to za nemožnosť pokládali. Osoba otcová bola tak veľká, mocná, vznešená, že syn nebol by sa opovážil ju hriešnou rukou napadnúť.

Z Mojžišových zákonov vidíme, že o láske k bližnému jak málo citu mali židia. Podrobený bol trestu, kto svojho otroka zabil, ale ten už nie, ktoréhožto poranený otrok ešte jedon-dva dni žil, ponevác bol cenou jeho peňazí, tedy mohol s ním nakladať akokoľvek.

Peniaze byly hlavná vec u starovekých Izraelitov (nuž i u včulajších židov), ktoré sú najväčšou príčinou nemravnosti, keď ich nadužívame. Buďto je ich príliš mnoho, buďto sa ich nedostáva, nemravnosť skoro vždy v nich má svoju príčinu. Kto ľahko nadobudne mnoho peniazí, ten si myslí, že všetko môže za peniaze kúpiť, a ponevác žiadostám svojim nevie hranicu určiť, na to sa usiluje, aby peniazí si nadobudnúť, mnoho, čím viac. Uspokojenie dychtivosti po peniazoch nezhrózi sa ani tých najzlostnejších, najpodlejších prostriedkov. Najpo- učlivejším a dozaista prenikavým príkladom dychtivosti po peniazoch a mravného úpadku následkom ľahko-myselného života za peniaze si nadobudnutého u nás je onen človek, hlavný to kasír prvej vlasteneckej sporitelne, ktorý viacej než jedon millión ukradol, aby svoj márnivý, výstupný život, ktorý každého človeka lepších mravov pohoršil, mohol udržať, pokým sa nitka ne-

roztrhla. Francúzska Panama poukazuje na to, že tam nie jednotlivci, ale veľká časť obecnstva mravne už hlboko upadla.

Práve tak nebezpečným môže sa stať nedostatok peniazí. Núdzba, keď je trvanlivá, tiež môže ponoriť človeka do nemravnosti. Pre núdzu rozmýšľajú o krádeži a o podlých službách takí ľudia, z duše ktorým pre biedu vyhynul mravný cit, alebo ktorí tak nešťastlivi boli, že im do srdca pozdvihujúce nauky náboženstva nezasiaty opatrné ruky. Človek v biede sa váľajúci je náchylný k opilstvu, ktoré mu práve tak, ako bohatému hodovníkovi otupí rozum a mravný cit. Biedu trpiaci človek hotový je vraždiť, hotový je k nemravnému cieľu i svoju manželku, svoju dcéru do predaju dať. Preto najprednejšou úlohou štátu by bolo, aby človeka bez práce a núdzneho ani byť nemôhlo; aby si každý toľko mohol nadobudnúť, čím svoj život jednoducho, lež statočne môhol udržať.

Ach, ale starosť našich vlád radnej smeruje na udržanie lesku moci, nežli na poistenie života chudobných ľudí. A ver to by bolo jednou najprednejšou úlohou mravnej politiky, aby poskytla každému občanovi spôsob nadobudnúť si prostriedky výživy, alebo keď ho nejaká galiba zastihne, aby dostal pomoci tejto galiby sa zbaviť.

Včul pomoci štát len vo veľmi malej miere poskytuje. Plecá spoločnosti obťažuje bremeno, ku pomoci prispieť bližným. V tomto ohľade však naša doba je o mnoho lepšia nežli starý vek. Kresťanská láska ku bližnému čnosť dobročinnosti, ktorú Ježiš Kristus ohlašoval ponajprv, ktorejto základné zásady sú v evangeliu zložené, nikdy neporozumeli posavád lepšie, nikdy zdarnejšie nevykonávali, nežli v našom stoly.

O tých dobročinných ústavoch, ktoré za našich časov nie len v mestách, lež i po dedinách vznikajú, starý svet skoro nič nevedel.

A boháči však opravdu len tak rozsypali mnohé peniaze. Lež kto ochudobnel, ten upadol do otroctva. Otroci, keď obratní boli, častokrát veľký majatok si mohli nashromaždiť u Rimanov. A keď sa zbohatli a oni ich na slobodu prepustili, i sami sa stali majiteľmi otrokov.

Nesčiselní zlí a nevzdelaní ľudia stanúc sa slobodnými, bohatými, pravdaže, títo len zovňútorné boky vzdelanosti si osvojili, po pohodlnosti, po nádhere, a iných rozkošoch boháčov túžili. Mánotratnosť a jej za pätami chodiaca nemravnosť sa rozšírila v Ríme, obzvlášť za času cisárstva, alebo v tom istom čase, keď sa Kristus narodil. V dielach súvekých spisovateľov neslýchané veci môžeme čítať o hostinách a nemravných vyvádzeniach vtedajších Rimanov. Ovšem často preháňajú títo spisovatelia; ale predsa mnoho pravdy hovoria. Poctivej ženskej sotva bolo vtedy v Ríme. Ženská poctivosť bola takým tovarným článkom, ako mnohé drahé korenie, ktoré lode egypské a asiatické dovážaly do svetového mesta.

A pokým nemravný život so všetkou svojou posmešnosťou a ukrutnosťou nivočil obyvateľstvo telesne i duševne; za ten čas kleslo písomníctvo a veda. Čo je najmäkavejším dôkazom toho, že vzdelanost' není nepriateľkyňou mravnosti. Úpadok vzdelanosti kráča za úpadkom mravnosti.

S úpadkom vzdelanosti a mravnosti ešte často sa stretáme behom dejepisu. I život človečenstva je taký, ako vlniace sa more. Pozdvihujú sa, zas v dolinu upádajú vlny. Loď ale ďalej ponad ne beží.

Vzdelanost' a mravnosť človečenstva tiež takéto vlnenie ukazuje. Sú doby, keď sa zdá upádať a pre-

stávať; ale keď porovnáme výsledky pohybu, to zkusujeme, že človečenstvo navzdor všetkého úpadku stále napreduje ku svojmu božskému cieľu, ku dokonalosti.

Boly časy v Taliánsku, keď zkazenosť o mnoho väčšia bola, nežli v starovekom Ríme, a práve tak, ako staroveké židovstvo, Boh morom šľahal taliánsky národ. Mravný život Francúzska cez stoly sa zpotvorujúci krvavá búrka revolúcie očistila, len tak, ako neskorej neresti pruskej vojny prinútily striedlivejších francúzov vstúpiť do seba, ktorí s plačom videli, do jakovej mravnej a hmotnej záhuby uvrhlo nádherné a výstupné panovanie dvora Napolena III. celú francúzsku krajinu. Veľké nehody sú napomenutia z neba, sú tresty. Ako zhnité povetrie nivočiace búrky, tak i zkazený mravný život takéto nešťastia očistujú.

Mnohé výjavy zosurovenia, zdivočenia zkusujeme i v našom dejepise po ustavične pustošiacich vojnách; s tak veľkou a všeobecnou nemravnosťou však sa nestretáme, aká na príklad bola vo Francúzsku rozšírená. Na to my uhri vždy môžeme byť hrdí, že uprostred všeobecnej zkazenosti sme ešte najlepšie zachovali našu mravnú čistotu.

Lež mnohé znaky ukazujú na to, jakoby úpadok včul započal panovať u nás. Zrada zásad, zkaza obecných stavov všade zdvíha svoju záhubnu hlavu.

Úfame, že sa to predsa nestane všeobecným. Krv národa není pokazená. Sypanice zapríčiňuje nákaza, ale preto čistý ostáva duch. Na to sa musíme usilovať, aby sme zárodoky pravej vzdelanosti zplodili v tomto duchu a vtedy nebudeme môcť reknúť o našej dobe, že je zkazená.

Krivánsky.

CHÝRNÍK

— **Vyznačení vojáci.** Jeho Jasnosť náš kráľ vyznačil nasledujúcich vojakov, vyznačivších sa pri ochranných prácach počas tohoročnej povodne v považskej doline, asíce: vojenským záslužným krížom poručíka Jozefa Turba, strieborným záslužným krížom, s korunou fílera Jána Annau, a strieborným záslužným krížom: kaprálov Juraja Lohr a Franca Fitz, frajtra Jána Lengyel a pionira Ludvika Tárnok; taktiež rozkázal ráčil, aby sa najvyššie uznanie vyslovilo podplukovníkovi Karolovi Schmerch a kapitánovi Egmondovi Colerus slúžiacim v 1. batalione pionírskom.

— **Cisarovná v Číne sa otravila.** Dľa amerických chýrov, mladá manželka pána cisara čiňanského sa vrah otravila. Jej cisarský pán manžel, že ju pre akúsi pletku vyzauškoval, čo si pani cisarovná tak k srdcu pripustila, že sa v žiali svojom otravila. Čo už len bude zo sveta, keď sa i takíto veľkí páni už zauškujú?

— **Ondrej Ďuriš,** richtár rovňánsky (trenč. stol.) ktorý vyše 30 rokov stál na čele obce a svojou statočnosťou, ľudskosťou a svedomitým úradovaním všeobecnú úctu a odznak strieborného kríža sebe vyzískal, dňa 1-ho nov. následkom porážky v okamihu zomrel.

— **V Nitre-Ujlaku.** Vilém Weisz obyvateľ to z Aba-Lehoty zo židovstva obrátil sa na katolícku vieru. Pri krste 4-ho novembra dostal meno Štefan; krstným otcem mu bol Františ Chlebec richtár z Aba-Lehoty, pokrstný je od Dra Juliusa Steinhöfer ujlackého farára.

Pán Wekerle na žalobe. Naš pán ministerpredseda žaluje noviny »Dunántuli Hirnap« v Rábe vychádzajúce, lebo novinky tieto na oči vyhodili p. Wekerlemu, že vláda vyhrážala sa kniežati Pavlovi Eszterházyemu proces na 600,000 zl. na krky zavesiť, ak knieža nebude držať s vládou pri civilnom párení sa, nových matrikách, recepcii židov a beznáboženství. Novinky spomenuté sa nenalakaly pána Wekerleho a zostávajú pri svojom tvrdení. Zvedaví sme, ako vypadne táto »svobodomyseľná« žaloba.

Ludský život za jedného zajáca. V Čaroch, dedine to v nitrianskej stolici, v bore baróna Hirša na polovke jedon horár zastrelil človeka. Medzi nadržkou, jedon honič zastreleného zajáca chmatnúc dal sa na útek dediny. Polesný zbadal sedliaka a schytiac zbraň, strelil za ním a tak nešťastlivo ho trafil do chrbáta, že ubožiak hneď sa prevrhol.

— **Samovražda.** Františ Dankovský 20-ročný mäsiar zo Szinerváralja; v jednej izbe v hostinci ku mestu Parízu sa zastrelil.

— **Notár, pijavica ľudu.** Pavel Farnady hirečný notár z Spišskom-Podhradí, korteš znamenitý, klamal ľud pri poplatkoch a porciách, vystavoval falošné svedectvá a za dobrý trinkgeld — prepitné — aj od vojanského stavu oslobodil, tak že miesto zdravého a silného mladíka často iného chorlavca podstrčil. Tento panáček od rokov remeslo korrupcie provádil a nezákonné prestupky si dovoľoval, a len teraz napadlo stoličnej správe ho suspendovať a proti nemu vyšetrovanie nariadiť. Pravdu mal gróf Štefan Károlyi, keď v Nitre sa bol vyslovil, že stoličná administrácia na horných krajoch je najplanšia; da mo ju zastával Ludvík Kürthy nadžupan liptovský. Príď kraľovstvo to jest spravodlivá administrácia stoličná pre náš ubiedený hornô-uhorský ľud slovenský.

— **Vražda v Sklenom** v Turci. J. Dobrý bol mnohé roky horárom pri komorských horách; od 1-ho novembra mal dostať penziu, 28-ho oktobra ho dvaja zo Sklena zavraždili a pod ráždím zakryli; na tretí deň ho žandári našli, zbojníkov po ukradenom dreve poznali; bol to otec so synom. Vrahovia sú oddaní súdu.

— **Pálenka na smrtelnej postely.** Peter Par, hájnik v Bate, navracujúc sa z Kápošváru vnišiel do krčmy a tu si až veľmi dobre potiahol z flaše. Prijdúc domov, od jazyčnej polovičky svojej s náramnou patáliou bol prijatý, tak že následkom tohoto nepriateľského privítania, vo veľkej rozhorčenosti svojej zo služobnej pušky do hrdla si strelil. Nábytok skoro úplne roztrhal hrdlo nešťastnému korheľovi. Privolaný lekár vyumýval ranu a pažerák korheľovi, ktorý čosi mrmlal. „Chcete vody?“ pýta sa ho lekár. — „Nie,“ krútil hlavou hájnik. — »Teda čo chcete?« — »Pálenky« odpovedal slabým hlasom nešťastný korheľ.

— **Rozsobášená 28 ráz.** Málo je takých ženských na svete, ako pani Lidia Lovdiová v Brighthone v Amerike. Táto svojich manželov vrele milujúca pani je ešte len 42 ročná a už sa dala 28 ráz rozsobašit a dúfa ešte, ponevác sa práve teraz znova vydala, že počet svojich rozsobašov ešte poroste. Toto sú ovocia toho civilného sobášu.

— **Ako ľud pochopuje civilné manželstvo.** K istému advokátovi pribehnúl akýsi občan, Michal Donga a predniesol jednu vraj veľmi vážnu záležitosť, ale že aby to nebolo spojené s veľkými útratami. »Nuž čože to má byť?« — pýta sa advokát. »Nuž prosím ponížene — riekol gazda — chcel by som sa zbaviť mojej ženy, keď už máme — — to civilné manželstvo.«

— **Testament Košutov.** Vyslanci neodvislej stránky vychrážajú sa pánu Wekerlemu, ak bude ťažkosti, kľást synovi Košutovému, Františkovi, pri voľbách ablegátskych; lebo vraj vláda len testamentu Košutovému môže ďakovať, že cirkevno-politické predlohy v snemovni ablegátov prijaté byly. Ako známo, Košut na smrteľnej posteli svojej sa oslovil, že civilné manželstvo podporovať sa musí, keby bolo i — — od čerta.

— **Pokrstenie baróna Königswarter.** Barón Herman Königswarter millionár a statkár v biharskej stolici obrátil sa nezadlho na katolícku vieru. Jeho pokrstenie sa, má veľký význam, ponevác preto jedon millión zlatých dostane sa dobročinným cieľom. Otec Hermana Königswartera asíce tak nariadil, že keď by sa jeho syn obrátil na kresťanskú vieru, musí obetovať jedon millión na dobré ciele asíce na jedon špitál štyristokrát tisíc, dvestokrát tisíc na židovský ústav slepých, štyristokrát tisíc ale iným ústavom. S ním sa sa vrátilo do lóna cirkve katolíckej i jeho manželka Melania Blaškovich, ktorá pred desiatimi rokmi jemu k vôli vo Viedni stala sa židovkou a pokrstí sa aj ich syn.

— **Nariadenie proti trápeniu vojakov.** Z Prahy sa telegrafuje: Minister vojny zas vydal nariadenie ku všetkým vojenským veliteľstvám straniva trápení vojakov.

— **Z Moravského Sv. Jána** nám píšu, že 76-ročnú matku Jozefa Kubinu pravotára to a krajinského ablegáta, práve keď sa z kostola domov vracala, voz prešiel, ktorý poháňal 16-ročný syn Adolfa Kohna zo Šaštína, následkom čeho tá starinka na skutku vypustila ducha.

— **Daň sa nepopustí.** Zo Segedínu nám píšu, že predlohu tamejšieho mestského výboru, v ktorej ohľadom na zlú úrodu a na biedny rok, prosili odpustenie dane a zastavenie exekúcie, — minister financov chladno odmrštil. Medzi hospodármi je preto veľká rozhorčenosť.

Živnosť hľadal, — smrť našol. Dňa 12-ho t. m. Jána Horváth, obyvateľa brodnianskeho, pri naprávaní stŕpu žilinsko-budatinského priečhodného mostu, tak nešťastlivo zrútil zle podoprený rebrýk, že bez slova, pred svojími spolupracovníkmi, skonol.

Obeta nemiernosti. 12-ho t. m. Martin Ježo Závažný, statočný prisázník obce Snažnica, vymienečne hlbje pozrel do sklenice, neisto kráčajúc domov cez lávku nad Kysucou vedúce pri Kys. Nov.-Meste, padol do rozvodnenej rieki. Druh jeho ho vytiahol síce, ale za krátku hodinu prestal žiť.

— **Srdnatá žena** V Serenči šesť zbojníkov vlomilo sa 7-ho novembra v noci do sklepu Emanuela Engel a jedine chladná krv Englovej oslobodila celú rodinu od istej smrti. Zbojníci poviažali pomocníka v sklepe spiaceho a zapchali mu ústa. Englova sa prebudila na buchot a cez klúčovú dierku vidiac, čo sa robí v susednej izbe bez toho, že by muža svojho bola zobudila, revolverom cez trochu podchýlenými dverami strelila medzi zbojníkov, ktorí na to besne sa na útek dali. Pomocníka ešte vzkriesili. Jedon zbojník vo veľkej ponáhľivosti tam zabudol svoj nový klobúk a pravdepodobne podľa tohoto prídu mu na stopu. Ináč už po druhý krát vlomili sa za krátky čas do sklepu Englových.

— **Srdnatý holič.** V Miláne v orfeume — tak sa odtiaľ telegrafuje — následovná zaujímavá stávka sa stala. Holič Mariano stavil sa s jedným krotiteľom levov, že ho oholí v koterci levovom. Stávka sa stala na 10000 lír. Holič Mariano v prítomnosti veľkého obecnstva vstúpil do koterca, v ktorom štyri levi divo revali. Mariano však nedbal o nich a za štyri minúty oholí krotiteľa a do vačku vstrčil 10000 lír.

— **Ako to vyzerá v Taliansku?** Taliansko akosi neni šťastlivé, trebárs pápeža a ústavy, kláštory katolícke majetkov pozbavilo. »Sentinella Bresciana,« liberálne talianske noviny z 20. sept. píšu: Aké je dnešné Taliansko? bankári, kmíni; vysokí úradníci, kmíni; politici, kmíni, alebo čo takito podozriví; kúpni a opovrhnutí nov.nkári; polutovania hodní ministri; v posmech uvedená a znevážená snemovná ústava; svobodomyseľníkov vodja ziskubažníci; robotníci prinútení sú do Francúzska ísť a tam sa dať usmrtiť; sediaci prinútení vysvobodenie svoje u žltej zimnice hladaf; malí gazdovia vycicaní od exekútorov at.d. A u nás, v Uhorsku, ako to vyzerá?

— **Požiar.** 5-ho novembra o 8. hodine vypuknúť oheň v obci Nádasd v luptovskej stolici bez pochyby zlostnou rukou podložený, ktorému za obetu padlo jedno obilím naplnené humno arendátora Schwarca, inej škody sa nestalo, ponevác to humno samotné stálo a pootrnosť bola tichá.

— **Dráma v rodine.** Františ Mészároš nádenník z Vacova v nevernosti postihol svoju manželku, ktorú veľmi ľúbil. Od tých čias sa docela premenil, práca sa mu hnusila, a keď nečo i zarobil, hneď to prepil. Tak i na vacovských hodách sa hodne podnapil a v takomto stave stretol sa so svojou ženou, vtedy prišiel do takého hnevu, že hriešnu ženu do prs pichol jednou

— **Vo Švajesku boja sa tiež židov.** Tu totižto jedno vyzvanie na 50 tisíc podpisov koluje, v ktorom žiada sa, aby židia vytvoreni boli z úradov. Zaisťe svedomité úradovanie odporúča takto židov. A u nás — ako sa zdá — preto budú stoličné úrady soštatnené, aby židia v Uhorsku ešte väčšiu moc obsiahli.

— **Cirkevné náradia,** umelecké výšivky, kostolné a spolkové zástavy, ruchá ku sv. omši, oltárne obraze a na krížovú cestu ligotavé sviečne, biele šaty, milostné predmety, a modlitebné knižky sú k dostaniu u Szűtsa a jeho spoločníka, dvorných to dovážateľov kardinála arcibiskupa a primáša uhorského, ktorých my tu vručne odporúčame. Soznamy ceny posielajú sa na žiadosť z darma.

DOPIS.

Z Prostredného Sliacha v Liptove.

»Blahoslavení milosrdní, lebo oni milosrdenstva dôjdú. Mat. 5. 7.

Ktoby nebol počul o biede slovenského ľudu? Pracuje s napnutím síl svojích, on neštíti sa vyhľadať širokú púšť dolňozemskú, jemu neni ťažká podzemná práca v temných baniach; ba ani široký oceán ho neodstraší, ide aj do neznámych krajov jedine preto, bo materinská pôda nevydáva mu ani len toho chlebička o ktorý každý deň unúva nebesá volajúc „hlieb náš vezdejší daj nám dnes.“

Známo celému svetu, že pred dvoma rokmi len pomocou milosrdných vyhnúť strašnému hladu. Tam páľčivá suchota, tu zas mnohé dažde a pôvodne ničia úrody jeho tak, že rok za rokom je biednejší deň za dňom výživa ťažšia. Tak sa zdá že na nás sa má splniť hrozná kľiatba, ktorou sa vyhrazal rozhnevany Stvoriteľ zatvrdlívym židom: „Mnoho zrna zaseješ a málo zoberieš: lebo kobyľky ti sožerú všetko, všetky stromy tvoje a ovocie sožerie hrdza! Ponevác si ne-

slúžil Bohu svojmu v radosti a veselosti srdca pri hojnosti všetkých vecí, — slúžiť budeš nepriateľovi tvojmu ktorého Boh pošle na teba, o hlade a smáde, v nahote a vo všetkej núdzi, a položí železné jarmo na krk tvoj kým ťa celého nezdrví!“ Deutr. 28. 38 at.d.

Zkúsenosť nám dokazuje, že Všemohúci nás už týmto posledním navštíví zamysľa, totiž žeby sme mu o hlade a smáde, v nahote a núdzi slúžili. Dňa 2. nov. nás Všemohúci navštívil, ťažkým na mnoho rokov siahajúcim úderom. Bol práve deň »Všech Verných Dušičiek« hodina popoludni jedna alebo druhá tu zrazu zavznie bôlný úder zvona vyvolávajúci na poplach. Zo všech strán ozýva sa kosti prerážajúce »horí, horí« a čo sme od nepamäti nevideli, to dnes sa očiam naším ukazuje, hrozný požiar, väčšia časť dediny stojí v plameňoch. Hrozný obraz, kam pozreš bieda nevyhoviedatelná sa nám predstavuje, požiar víchrom hnaný ničí mnohoročnú prácu rúk našich! Kolký mozoľ, kolká neunavná práca, kolká kvapka potu tváry našej vie hovoriť o tom čoho dnes — už nemáme. Ovocia mnohoročného namáhania v okamihu zblklo, a nezostalo nám nič iné než niekoľko žeravých hlavieň zväčšujúcich bôľ náš, alebo víchrom zapomnutá hrdka šedého popolu ukazuje nám to miesto, kde sme len pod hodinou odpočívali, ukazuje miesto tohoročnej — už plameňom ztrovanej úrody! Dnes viac než tristo duší je bez prístrešia nemajúce ani čím by sa odeli, ani čím by hlad svoj zahnali, sú v najužšom smysle slova žobráci.

Kam pozreš vidíš človeku nepodobnú smrznutú podobu polonahú, všade usedavý nárek a nevidané zalamovaní rúk nás presvedčujú že tu udalo sa niečo neslýchaného. »Bože môj, Bože môj, čo si teraz počnem, robíť nemám kde, žobrať sa stydím!« sú hlasy navivoč obrátenej bedače. Bieda mu ani to nedovolila, žeby si aspoň ten príbitok poistil (assekuroval), zhoľa nič.

K vám — kresťania — z jíchžto srdc nevymrela poslednia iskra viery, povznášame naše trúchle prosby; k vám, s ktorými nás viaže svázok krve, upierame v slzy ponorené zraky; ktorí ste pamätliví slov Ježiša Krista „blahoslavení milosrdní, lebo oni milosrdenstva dôjdú“ povznášame naše biedne ramená volajúc prispajte nám v úzkosti našej, ulavte farchu našu, zotrite slzu z oka nášho, však ten u ktorého nič neni skrytého, odplatí almužnú vašu. Spomnite na slová Spasiteľa: „Čokoľvek ste učinili jednému z najmenších bratov mojích, mne ste učinili.“ Nech bieda naša uvedie v pamät hrôzyplný deň súdu, v ktorom sudca strašný odmeňujúč vaše milosrdenstvo vám privolá: „Poďte požehnaní, Otca môjho, bol som lačný a nakrmili ste ma? žížnil som a napájali ste ma: pcestný som bol a prijali ste ma: bol som nahý a zaodeli ste ma!“ Mat. 25. 34—36.

v mene skačanských pohorelcov:

Ondrej Hlink, farár.

Od Trenčína.

My tu okolo Trenčína vo veľkom blate žijeme, lebo v ostatných týždňov mnoho daždu padlo, následkom čoho jak chudoba, tak i páni vo veľkom blate brodíme. Páni naši si len akosi pomôžu, lebo im ma kto šaty a zaobuv vykefovať, ale chudobný Trenčan smutno hladí v ústreťi nastávajúcej zime. Naší páni chodia vzdor veľkému blatu vždy ako zo škatulky; niektorí šibanci vravia, že sú naši páni preto teraz takí švární, lebo ích náš „Kreštan“ dobre *kefuje*. No ale i predstavenstvo mesta Trenčína všetko môže vynaložiť, aby

po meste blata a smradlavých jarkov nebolo. Zvláštne pred ratúzom trencianskym lúbezná vôňa vystupuje. Pán mešťanosta (bürgermaister) pekne dal jarky okolo ratúzu povymetať, aby sa 14-ho novembra, keď volili pána katolíckeho farára, žiaden žid neutopil pred ratúzom. Lebo vedieť musíte a dobre si zapamätajte milí katolíci trencianski, že v Trenčíne už pol roka katolíckeho farára nemajú. No páni trencani to veľmi necítili, lebo sú oni i bez toho pobožní páni; do kostola horlivo chodia, pôsty svedomito zachovávajú a vždy sa vypytujú, kedy príde pán biskup *na birmovku*, lebo pri ostatnej birmovke takú náramnú radosť cítili, že sa skoro všetkým trencanom *hlava krútila*. Teraz majú trencania tiež veľkú radosť, lebo im pán minister Eötvöš láskavo dovolil ráčil, že pána farára katolíckeho, *židia a luteráni* môžu voliť. Niektorých *zaostalých a neosvietených* katolíkov to mrzí. Už pred dvoma mesiacmi prosili títo katolíci slávneho mesta Trenčína, aby pán minister nedovolil židom voliť pána farára pre katolíkov. Ale pán minister je múdry chlap; *dva mesiace* zkúmal a študoval túto *hlúpu* prosbu katolíkov a k ničomu nemôhol prísť vo svojom študiovani. Konečne mu pán fõišpán dal radu; pán fõišpán sa totižto volbe katolíckeho p. farára kapitálno rozumie, lebo — ako niektorí *špicli* vravia — pán fõišpán tiež nosil reverendu, keď bol v Trnave *krielikom*. Pán minister prijal múdru radu od pána fõišpána; rozkázal katolíkom v Trenčíne, aby si chytily ústa a aby si dali pána farára vyvoliť *od židov*; lebo že v celej krajine uhorskej tak to už bude na budúce, židia si budú voliť svojho rabína sami a katolíckych farárov *tiež*, pretože to takto žiada uhorská »slobodomyselnosť« a *rovnosť náboženstvi*. Darma si krútili hlavu nad touto múdrosťou a šalamunskou spravodlivosťou hlúpi katolíci; darma vykladali páno ministromi, že v iných mestách, ako v Šoprone, v Baňskej-Bystrici, v Žiline, v Komárne, v Rábe (Gyõr,) v Tiszakorone *len katolíci* majú právo voliť svojho duchovného tatíka; darma vykladali „hlúpi“ katolíci trencianski pánu ministromi, že už 1818 r. 27. mája rozkázal pán kráľ, aby katolíckych farárov len katolíci volili; darma sa odvolávali *na druhých ministrov*, predchodcov terajšieho p. ministra: pán minister Eötvöš pomyslel si zaiste, že toto odvolávanie nič nestojí, lebo p. fõišpán inakšiu mienku predložil; že totižto židia nemôžu byť *obrazení* a vytvorení z volby katolíckeho p. farára, lebo potom nebudú podporovať a blegátov vládnej a »*svobodomyšľnej*« stránky. Takto vec opísali novinky peštianské a teraz tak sa zdá, že mali pravdu. My tu nevieme, ako a čo sa porobilo; len to vieme, že židia v Trenčíne dostali právo katolíckeho p. farára voliť. Teraz už i to chápeme, prečo dal p. bürgermaister jarky povymetať; aby sa totižto pri volbe p. farára, pred ratúzom — žiaden drahý žid neutopil. *Filip.*

NEVIDZIN, mesiac nov. 1894.

Vysoko ctený Pán Redaktor!

S veľikou duchovnou radosťou som čítal v poslednom čísle »Krešťana« dopis o Kysuc-novomestskom „černokňažníkovi“ a vôdcovi latinskej kuchyne. S veľikou radosťou pravím, lebo je už tu čas, žeby sa našiel človek, ktorý by hanebné a potupné skutky tohoto vlka v ovčom rúchu a v tme pracujúceho krta odhálil. Táto ochlama, táto hnusa, neviem jestli dobrovoľne alebo s chyblavého rozumu, také pohoršiteľné reči rozsievala, že ty by len bláznovi na Lipótmezõ patričnému svečily. Už je tu čas, že aspoň jedon človek sa našiel, ktorý aj tých duševne chudobných upozornil na veľiké

nebezpečenstvo od tohože »sváka« ič-a, nič-a pochádzajúce.

Mám silnú nádej, že on sám uzná, že nepatrí medzi takých dobrých ľudí, ako sú občani mestečka toho, a svoje krámy si zobere a pôjde s koškami tam, kde miesto jeho je pripravené.

Aj já so vzdialeným upozorňujem zďaleka spolu-rodákov aby sa nedali obsnovať anarchisto-pekelnými rečiami tohoto »buchača,« ale nech jemu pripravia liek s kuchyne slovenskej.

Ačkoľvek doteraz ho tiež obchádzali, ako diabla, lebo radšej do Žiliny alebo do Čace šli pre liek, ako by sa mali k nemu obrátiť, a jeho špatné reči pri každej príležitosti očúvať.

S cteným dopisovateľom všetci občania mestečka toho úplne súhlasujú.

Prosím veľactenú Redakciu moje súhlasovanie tiež uverejniť.

Ludevit.

HOSPODÁRSTVO

Hospodársky úver (kredit).

Kto na tento názov pozre, myslí si, že nejakú bájku očuje, lebo hospodársky úver práve tak znie, ako »zámok čarovného kráľa« a viacej takýchto v bájke vymyslených, zvučných rozprávok bez všetkého obsahu.

A vskutku pravda je, že kto posavád hovoril o hospodárskom úvere, ten nám bájku vyprával.

Hospodár totiž u nás nikdy nemal úveru, ba ani včul nemá s tým nechceme povedať, ako by snád hospodár vôbec nebol dostal pôžičky, lež to, že na úver mu nedali ani krajiara.

Aby sme príkladom objasnili tento výrok, vezmime si jedného kupca. Tento kupec nájme si sklep v cudzom dome a jestli býva na dedine alebo v menšom meste, za tú miestnosť popredku najviac len závdavok platí, vo veľkom meste však zaplatí za sklep na štvrt roka. Potom na úver dá si urobiť jednu obchodnícku tabuľu, dá si na úver porobiť kasne, podstavky, jedným slovom všetko, čo ku vnútornému nastrojeniu je potrebné a dá zaznačiť svoj nadpis u kupeckého súdu. Keď je s týmto všetkým hotový, potom pochodí veľkých kupcov, alebo fabriky a toľko hotového tovaru od nich dostane za ľavnú cenu a na úver, že môže s ním naplniť celý sklep.

Onen kupec tedy na raz tam stojí v dobre nastrojenom sklepe tak, že by snád bez úveru toto položenie ani za cenu trpkých bojov jedného celého života nebol môhol dosiahnuť.

Ináč ale stojíme s roľníckym hospodárstvom. Začiatočný hospodár totiž môhol by chodiť od Poncia k Pilátovi, aby si všetko to na úver nadobudnúť, čo k nastrojeniu jeho nájemu sa požaduje a potrebné je. I on môže si prenajať zem, ako kupec si vyárenduje sklep, len že on, či na dedine, či v meste chce hospodáriť, nevyhnutne vopredy musí árendu zaplatiť a okrem toho za hotové peniaze musí si nadobudnúť všetko to, čo k jeho obchodu je potrebné.

Ba čo sa týka úveru nie len začiatočný hospodár je v horšom stave nežli začiatočný kupec, lež — čo opravdu nemá smyslu — ešte i ustálený hospodár. Lebo darma máme my územkový majetok, darma je

on nastrojený, darmo na ňom stojí pšenica najkrásnejšou úrodou nás tešiaca, predsa úveru nemáme ani za krajciar.

S nami všade tak hovoria: daj — tu máš!

Znovu opakujem: neupieram to, že by hospodár vôbec nedostal požičať; lež to pravím, že nemá ani osobného, ani obchodníckeho úveru (kreditu), ale len predmetný má úver, i ten nekonečne chatrný. Taký ako liek z apatieky, drahý a pritom ani užitočný, lež škodlivý, ponevadž ktorý hospodár je naň utisknutý, ten sa nezahojí, lež skôr od neho zahyne.

Od dávna už tedy cítime potrebu toho, aby sme už raz mali zodpovedajúce úverové ústavy, lebo ináč nevyhnutne musíme výstúpiť na vnivoč.

Darmo sme však čakali, že takieto ústavy či už otcovský štát, či už niekto iný uskutoční; a musíme nahliadnúť, že oni ináč sa neutvoria, jestli že len my sami ich neurobíme tak, že sa spôlčime a sily naše soberúc usilujeme sa si platnosť získať v tom ťažkom boji.

Ejhľa už sme to nahliadli, že sami musíme vystúpiť na pole účinkovania, ale predsa nechce sa nám pohnúť, ba ani na núkanie nám dobre prajúcich sa nepohíname, ako by sme sa báli myšlienky spolkovéj. V peštianskej stolici už od rokov sú ustrojené takieto úverové ústavy, a spasonosnými sa byť dokázaly; a navzdor tomu po maly sa rozširujú. Po dlhom čase v nitrianskej stolici v minulé týždne sa jedon utvoril. Bože môj, a veru môhol by byť prameňom mnoho dobrého, keď by hospodári tí v lepšom položení spolu poskládali svoje haliere a kapitál by si nashromáždili, a cestou spolčenia by pomáhali tým svojim rovesníkom, ktorí sú menej šťastliví a v nebezpečenstve konečnej záhuby sa nachádzajú.

Príklad dokazuje, že kde myšlienka spojenia sa kliesnila si cestu, odtiaľ musí sa pratať re niernosť, marnotratnosť, hlúpe hospodárenie a ešte nesčíselní takí činitelia, ktorí rozmnožujú počet darebákov a proletárov; oprotivne osadly sa spoločenské čnosti, a oblažujú obyvateľstvo, ktoré jednu rodinu tvorí.

Vo veľkom závode včulajších časov, keď len veľký kapitál a pri najviac ešte veľká pracovitá sila má spôsobnosť k živobytiu: malý človek nevyhnutne musí zahynúť, jestli že osamotele stojí. Spolčenie však umožní, aby i malý hospodár sa môhol zjaviť, ako veľký dorábateľ, aby mašinami môhol pracovať at.d., lebo na seba zanechaný nestojí, lež tak váži ako úd jedného mocného, silného a bohatého telesa.

Vezmime jedon príklad a predstaví sa nám výhoda spolčenia sa. Chotár jednej obce bol by dost vážny majetok, keď by tvoril jedno telo. Avšak sto a sto ľudí s ním nakladá. Keď by bol v ruke jedného, mal by veľkú vážnosť na tržisku, tak oprotivne mnohí majitelia spolu nemajú veľkej vzácnosti, tým menej podelení. — Jestli že sa ale spolčia medzi sebou všetci majitelia v obci a tak by sa niekde zjavili, ako majiteľ 3—4 tisíc (jutier) honov, — tam by už mali rešpekt.

Vieme, že ročná úroda obecného chotára na raz nepríde na tržisko, ani jedon človek neurčí jej cenu, lež stá a stá ľudí. Jedon je prinútený prvej predať svoju úrodu, druhý oproti môže s ňou ešte čakať. To ale známe, že koho nútenosť ženie, ten nevelmi môže za dlhší čas pozor dávať na klátenie sa obilnej ceny, aby vtedy vyprázdnil svoje sipárne a vrecá, keď je cena najvyššia. Tak potom je ľahko odbaviť ploditeľov, lebo pri plodoch od utisknutých hospodárov zakúpe-

ných ešte dost času má špekulácia na to, aby i lepších hospodárov vyhladovala a napredaj prinútila.

Jestli že ale dorábateľia sa spolčia, vtedy kupec nikdy nebude vedieť že včul Péter Vinovský, včul zas Pavel Lenošík je utisknutý, že od neho za lacnú cenu môže kúpiť úrodu, a takto nikdy nebude môcť vykoristiť zúboženosť dorábateľa. Lež vždycky spolok je predávačom, ten rozkazuje s úrodou celého chotára a kupca nič do toho, že čijú úrodu priniesol spolok na t h v auguste, a čijú nechál na december, alebo práve na budúci rok.

Spolok nikdy neprezradí zdanie toho, že včul toľko a toľko sto metercentov by bol prinútený predať. Úrodu síce tých predáva, ktorí sú prinútení ju včasia alebo neskoršie predať, ale tak sa drží, ako taký, ktorý práve nemusí dnes predať, lebo môže ešte s ním i čakať.

Z tohoto príkladu každý jednoduchý človek môže vypočítať, že keď by sa po krajine spôlčili dorábateľia, špekulácie že by nad hlavu narástli.

Spolčenie medzitým nie len tieto výhody by malo, lež i tú, že skrze spolok, ba v ňom, hospodár by si aj prameň úveru môhol otvoriť, na kolko úverové spolky by tvoril, jaké sú v peštianskej stolici už od rokov a jaký v nitrianskej stolici práve pred pár týždni sa utvoril.

Tieto úverné ústavy sa tvoria buďto s neobmedzenou, buďto s obmedzenou zodpovednosťou, a potrebný obchodný kapitál, buďto samé spolkové údy poskytujú, ako sa to stalo i u úverného spolku v nitrianskej stolici s 25 zlatkovými účastinami, buďto od cudzých ho zaopatrí spolok. Pravdaže, že podľa prvého spôsobu o mnoho ľahšie je utvorenie spolku. Jestli že ale podľa poslednejšieho spôsobu sa utvorí, vtedy ústav je dlžníkom, členovia ale všeobecným ručiteľom.

V páde neobmedzenej zodpovednosti údovia spolku stoja dobre so všetkým ich hnutelným i nehnuteľným majetkom za obchodný kapitál od cudzých skrze spolok nadobudnutý a samosebou sa rozumie, že v tomto páde má i veľký kredit.

Jestli že ale úverný ústav sa utvorí s obmedzenou zodpovednosťou, vtedy kredit je síce menej prestranný, lebo v tomto páde údy len po cenu ich čiastok dobre stoja za úverný ústav, ale není pochybnosti, že i takto veľmi spasitelne môže účinkovať.

Ziadúce by tedy bolo, aby naši roľníci s myšlienkou spolčenia sa vo vrstvách čím obširnejších sa spriatelili a si utvorili po obcách také úverné ústavy, ktoré by ich žiadostám zodpovedaly a ich nie len od zadlženia oslobodily, lež by ich zaopatryly i s pôžičkou vo všetkých tých pádoch, keď by im nevyhnutne potrebné bolo.

Úfame, že v nitrianskej stolici už sa bude šíriť táto myšlienka a po maly zaujme i susedné kraje.

Ľad lahostajnosti o jedno na viacej miestach sa pukol, a vychodiace slnko teplého zajmania sa včul už ešte ľahšie môže roztopiť ho, aby konečne už raz môhol sa zazelenáť ten od dávna očakávaný úver roľníctva.

Rozmary a žarty.

Krajčír a študent.

Krajčír: „Dnes som sa dozvedel, že ste vy môjmu konkurentovi zaplatil, a mne ste ešte dlžen za dva svrchníky! To je není pekne od vás!“

Študent: „Kto to povedal?! Privedzte mi toho človeka — ktorý sa opováží o mne takú podlosť povedať!“

Zmýšľanie školských dietok.

„Rudko, či ty rád ideš do školy?“

„Ale ňaňko, veď do školy ani pán učiteľ nerád chodí!“

Poznali ho.

Pisár: (prosí o slobodu na jeden deň) »Prosil by som dnes odpoludňá o prepustenie. Pridal sa náhly pád« . . . .

Predstavený: „Nuž dobre — zabávajte sa len dobre!“ . . .

K móde.

Panička: „Tento klobúk je skvostný — len že bohužiaľ nepristane k farbe mojích vlasov!“

Pomocník: „Ale pani veľkomožná ľahko by ste môhla dostať inú farvu.“

Na krátko.

Hospodina (idúc z kostola domou z prvej omše, stretne sa so svojim mužom, ktorý celú noc bol v krčme): »Nuž áno!« — Miško: »Áno nuž!«

Nezdvorilosť.

Ona: „Náš predošlý domáci doktor raz povedal, že ja nedožijem triať rokov!“

On: „Vy ste ale skvele dokázala, že ľuhal.“

VYOBRAZENIE.

Za včul zomrelým ruským cárom Alexandrom III. nasleduje jeho syn na tróne, ktorý ako panovník pod menom Mikuláša II. nastúpi dedičstvo svojho otca.

Nový panovník rusov ešte je celkom mladý človek. Narodil sa 1868. roku 18-ho mája. Pod výlučným vedením hlavného krídeľného pomocníka Daniloviča dokonil svoju výchovu. Tento povinnosti povedomý vznešeného smýšľania, ale veľmi mlčanlivý, starý pán veľký vliv mal na cisárskeho potomka, ktorý však za vedy sa nejakú veľmi neoduševňoval. Viackrát len veľmi účinnými prostriedkami bolo možno ho k tomu mať, aby zodpovedal svojej povinnosti. Bez pochyby tohoto príčinou boli i chladné spôsoby Daniloviča, ktorý nebol v stave vedy mu vábivými učiniť. Nový cár ináč okrem ruskej reči hovorí po nemecky, francúzsky, anglicky, dánsky. Podivno je, že práve veľkoknieža Konštantina najradšej má, ktorého Alexander III. nemôhol vystáť.

Zmýšľanie Mikuláša II. ešte neznáme na toľko že by sme na budúcnosť už mohli nasledovať, ale vo svojich výrokoch sľúbil, že pokojnú politiku svojho otca bude nasledovať a svoju silu nie na násilné rozširovanie svojej ríše, lež radnej na vnútorné jej posilnenie bude obrácať.

Daj Bože!

LISTÁREN.

Naše noviny „Krestan“ velebným Pánom v Kristu i erga sacra sú k dostániu, kto by tedy zamýšľal si takto zaopatríť naše noviny, nech sa obráti na Redakciu „Krestana.“

Veľký-Borov. V. P. Š. H. za oznam sa má platiť 1 zl. 30 kr.
Trencsén-Baán. V. P. O. J. M. Knižka, pod názvom: Kossúth-kultusz nie u nás je k dostániu, lež: Pozsony, Hitvédelmi folyórat szerkesztőségében.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to, keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na correspondentnej karte nepýta druhé, lebo to je unovanie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiniť každý počtový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udať u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osoh, že poštári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.55—6.85 zl. Raž 5.25—5.35 zl. Jačmeň: na krm 5.86—6.15 zl. do páleníc 6.40—7.15 zl. na várku 7.35—8.50. Oves: 5.85—6.20. Kukurica: 5.15—5.20. Proso: 5.75—6.25. Vo Viedni každý mc. o 50 krov dražší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 10.00—11.50. Koprné semeno: 9.00—9.50.

3. Strova: Veľká biela fizufa 8.50—9.—: tmavá 7.25—7.50 okruhlá: 8.50—9.—, drobná 9.50— tarkavá 6.90—7.00 šošovica 9—15. Hrach 7.50—9.00. Čistá 14.50.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 18—20. Burgyňa 2.00—2.20. Cibuľa 5.00—7.10. Cesnak: 18—24 zl. Petrželem: 3.60—8.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 3.20—4.20. Lesné a horné seno 3.30—4.20. Slama. Na postielanie: 1.30—1.50. Žup 1.30—1.55.

6. Siatie: Červená ďatelina 56.68 Lucerna 40—46 zl. Jarní ľadník 6.50—7zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: asi 354 hospodárskych volov; 221 dojných kráv. Nasledovné boly ceny: Vyborná pára volov do jarma do 350 zl. Dojné kravy: za jeden kus 66—150 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 3796 kusov oviec. Ceny: 11—16.— zl. za páru, a 17—22 za živý kilo. Sviný trh: za kilogram 4¹/₂—43. V salašoch 25.910 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 32—33 zl. Vosk 152—155. Vajcá 29—30. Loj. Maslo I. 100—140 zl. II. 70—120 mc. Slanina 43.50—44., udená 49—50 zl.

9. Vlna: drsnatá dvojstrižná 80—95; baránková 190—210 zl. po mc.

OZNAM.

Ktoby z cten. čitateľov „Krestana“ chcel v Ružomberku (lipt. stol.) dom s 2 izbami s kuchyňou, s 2 pivnicami, s dvorom, s ladovňou, s jednou jatkou prednou i zadnou, so stodolou, s maštalou, s 2 stájňami pre drobný rožný dobytok, s polom (asi 40 mier siafa) s lúkami, alebo bez pola a lúk do arendy vziať, nech sa o to u redakcii „Krestana“ hlási. — Výhodou veľkou v dome tom je aj to, že sa v dome tom od rokov a rokov s dobrým výsledkom vápno predávalo, teda je známy.

Odkiaľ si máme obstaráť lurdské a iné sochy, jaskyňu, krížiky, sväté hroby, krížové cesty at.d'.

od výborného sochára

Jozefa Runggaldiera

Sv. Ulrich-Gröden

(v Tirolsku)

Keďže ten sochár slovensky nevie, prosia sa všetci tí, ktorí chcú po slovensky dopisovať, aby sa obrátili

na Gustava Štampfla

v Budapešti, VIII. Német-uteza
6. szám.

Lurdská voda

v pôvodných jedoliterových sklenicách s obalením a bezpoplatku 2 zl. 10 kr.

Pod nápisom

„Lurdské podivné zahojenia“

s mnohými pôvodnými obrázkami ozdobené dielo v krásnej plátenej väzbe 33 harkové za 2 zl. Toto dielo v ktorom sa vyprávajú v Lurde na tom svetochróme milostivom mieste od roku 1858 sa príhodivšie podivnejšie uzdravenia, podľa dôkladného oznamu očitých svedkov, na základe pôvodných správ zrovna z milostivého miesta vzatých, čo najvrúcejšie odporúčame. Môže sa obstaráť u hore spomenutého

GUSTÁVA ŠTAMPFL

V BUDAPEŠTI

VIII. Német-uteza 6. sz.

Ohlasy pre naše noviny výlučne prijíma vydavateľstvo „Magyar Néplap“ v (Budapešť, I ker. Döbrentey ulica číslo 18.)

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posádať na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

Krstné, sobášne a smrtné listy,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížečky pre údy občianskych spolkov a knížečky spláčováce.

Kus týchto 8 stranových knížečiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 2 kr. Okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarňi alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1894. 29. septembra (I., Döbrentey-ulica 18.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.